

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	XIII
Wykaz literatury podstawowej	XV
Przedmowa	XIX
Rozdział I. Pojęcie i skład spadku	1
§ 1. Pojęcie spadku. Pozytywne i negatywne kryteria określenia składu spadku (art. 922 KC)	2
I. Prawa i obowiązki o charakterze cywilnoprawnym	3
II. Prawa i obowiązki o charakterze majątkowym	4
III. Prawa i obowiązki ściśle związane z osobą spadkodawcy	5
IV. Prawa przechodzące na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami	8
§ 2. Prawa wchodzące w skład spadku	11
§ 3. Dziedziczenie ekspektatywy	12
§ 4. Dziedziczenie posiadania	12
§ 5. Obowiązki wchodzące w skład spadku	13
I. Obowiązki powstałe za życia spadkodawcy	13
II. Obowiązki związane z otwarciem spadku	15
1. Koszty pogrzebu i koszty związane z chorobą spadkodawcy	15
2. Koszty postępowania spadkowego	16
3. Inne długi spadkowe	16
Rozdział II. Otwarcie spadku. Nabycie spadku przez spadkobierców	19
§ 6. Pojęcie otwarcia spadku. Chwila otwarcia spadku	20
I. Śmierć spadkodawcy	21
II. Uznanie za zmarłego	22
III. Sądowe stwierdzenie zgonu	22
§ 7. Nabycie spadku przez spadkobierców	23
I. Nabycie spadku z mocy prawa	23
II. Dziedziczenie jako sukcesja uniwersalna	23
III. Przesłanki nabycia spadku	24
§ 8. Zdolność do dziedziczenia	25
I. Pojęcie zdolności do dziedziczenia	25
II. Zdolność do dziedziczenia osób fizycznych. Status prawny <i>nasciturusa</i>	25

III. Zdolność do dziedziczenia osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną	26
IV. Warunkowa zdolność do dziedziczenia fundacji i fundacji rodzinnej	26
§ 9. Bezwzględna i względna niezdolność do dziedziczenia	27
§ 10. Niegodność dziedziczenia	28
I. Pojęcie i funkcja niegodności dziedziczenia	28
II. Przyczyny niegodności dziedziczenia	29
1. Ciężkie, umyślne przestępstwo przeciwko spadkodawcy	29
2. Nakłonienie spadkodawcy podstępem lub groźbą do sporządzenia lub odwołania testamentu albo w taki sam sposób przeszkodzenie mu w dokonaniu jednej z tych czynności	30
3. Ukrycie lub zniszczenie testamentu spadkodawcy, jego podrobienie, przerobienie bądź świadome skorzystanie z testamentu podrobionego lub przerobionego przez inną osobę	31
III. Postępowanie w sprawach o niegodność dziedziczenia	32
1. Tryb orzekania i właściwość sądu w sprawach o niegodność dziedziczenia	32
2. Legitymacja czynna i bierna w procesie o niegodność dziedziczenia	32
3. Termin do wniesienia powództwa o niegodność dziedziczenia	33
4. Charakter prawny i skutki orzeczenia o niegodności dziedziczenia	34
IV. Przebaczenie	34
§ 11. Zrzeczenie się dziedziczenia	35
I. Pojęcie zrzeczenia się dziedziczenia	35
II. Strony, treść i forma umowy o zrzeczenie się dziedziczenia	35
III. Skutki zrzeczenia się dziedziczenia	36
Rozdział III. Dziedziczenie testamentowe	41
§ 12. Testament jako tytuł powołania do dziedziczenia	43
I. Testament jako czynność prawna	43
1. Charakter prawny testamentu	43
2. Testament bezwzględnie nieważny	44
2.1. Brak zdolności testowania	44
2.2. Wady oświadczenia woli	45
2.2.1. Brak świadomości albo swobody w powzięciu decyzji i wyrażeniu woli	46
2.2.2. Błąd	48
2.2.3. Groźba	48
2.2.4. Powołanie się na nieważność testamentu spowodowaną wadą oświadczenia woli	49
2.3. Niedochowanie zastrzeżonej formy	51
2.4. Stwierdzenie nieważności testamentu	51
3. Testament bezskuteczny	52
II. Testament jako dokument	53
§ 13. Sporządzenie i odwołanie testamentu	55
I. Zdolność testowania	55

II. Swoboda testowania	56
III. Wykładnia testamentu	57
IV. Odwołanie testamentu	58
V. Rejestr testamentów	60
Rozdział IV. Treść testamentu	65
§ 14. Uwagi ogólne	68
§ 15. Powołanie spadkobiercy	69
I. Indywidualizacja spadkobiercy	69
II. Zakaz powołania spadkobiercy pod warunkiem lub z zastrzeżeniem terminu	69
III. Powołanie kilku spadkobierców. Zasady ustalania wielkości udziałów ...	70
1. Podstawienie	71
1.1. Podstawienie zwykłe	71
1.2. Podstawienie powiernicze	71
2. Przyrost	72
IV. Testament negatywny	72
§ 16. Inne rozrządzenia testamentowe	73
I. Zapis	73
1. Zapis zwykły	74
1.1. Pojęcie i przedmiot zapisu zwykłego	74
1.2. Zapis bezskuteczny	77
1.3. Roszczenie o wykonanie zapisu zwykłego	77
2. Zapis windykacyjny	79
2.1. Pojęcie i przedmiot zapisu windykacyjnego	79
2.2. Bezskuteczność zapisu windykacyjnego	80
2.3. Sytuacja prawna zapisobiercy windykacyjnego	80
II. Polecenie	81
1. Pojęcie polecenia	81
2. Wykonanie polecenia	82
III. Wykonawca testamentu	83
1. Powołanie wykonawcy lub wykonawców testamentu	83
2. Prawa i obowiązki wykonawcy testamentu	84
Rozdział V. Forma testamentu	89
§ 17. Uwagi ogólne	91
§ 18. Testamenty zwykłe	93
I. Testament holograficzny (własnoręczny)	93
1. Własnoręczność pisma testatora	93
2. Podpis testatora	94
3. Datowanie testamentu	96
II. Testament notarialny	97
1. Testament jako akt notarialny	97
2. Obowiązki notariusza	98
III. Testament allograficzny (administracyjny)	100
1. Oświadczenie woli testatora	100

2. Organy uprawnione do odebrania oświadczenia woli testatora	101
3. Świadkowie testamentu allograficznego	102
4. Protokół ze sporządzenia testamentu allograficznego	104
§ 19. Testamenty szczególne	105
I. Testament ustny	105
1. Przesłanki ważności testamentu ustnego	105
1.1. Okoliczności uzasadniające sporządzenie testamentu ustnego ...	105
1.1.1. Obawa rychłej śmierci spadkodawcy	105
1.1.2. Niemożność lub znaczna trudność w zachowaniu zwykłej formy testamentu spowodowana szczególnymi okolicznościami	108
1.2. Oświadczenie woli testatora	109
1.3. Świadkowie testamentu ustnego	110
2. Przesłanki skuteczności testamentu ustnego	111
2.1. Stwierdzenie treści testamentu ustnego przez spisanie treści oświadczenia testatora	111
2.2. Stwierdzenie treści testamentu ustnego przed sądem	113
II. Testament podczas podróży na polskim statku morskim lub powietrznym	114
1. Dopuszczalność sporządzenia testamentu podróжного	114
2. Podmioty uprawnione do odebrania oświadczenia woli testatora	114
3. Spisanie woli testatora	115
III. Testament wojskowy	115
1. Dopuszczalność sporządzenia testamentu wojskowego	115
2. Formy testamentu wojskowego	116
Rozdział VI. Dziedziczenie ustawowe	121
§ 20. Spadkobiercy uprawnieni do dziedziczenia z ustawy	123
I. Uwagi ogólne	123
II. Spadkobiercy ustawowi I grupy	124
1. Dzieci i dalsi zstępni spadkodawcy. Dzieci przysposobione	124
2. Małżonek spadkodawcy	127
III. Spadkobiercy ustawowi II grupy	130
1. Małżonek spadkodawcy	130
2. Rodzice spadkodawcy	131
IV. Spadkobiercy ustawowi III grupy. Dziedziczenie przez rodzeństwo i zstępnych rodzeństwa spadkodawcy	133
V. Spadkobiercy ustawowi IV grupy. Dziadkowie spadkodawcy i ich zstępni	134
VI. Spadkobiercy ustawowi V grupy. Pasierbowie spadkodawcy	135
VII. Spadkobiercy ustawowi VI grupy	136
1. Gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy	136
2. Skarb Państwa	137
§ 21. Ustawowy zapis naddziałowy	137
I. Treść roszczenia o ustawowy zapis naddziałowy	137
II. Przesłanki roszczenia o ustawowy zapis naddziałowy	138

---

§ 22. Wyłączenie małżonka spadkodawcy od dziedziczenia	138
I. Przesłanki wyłączenia małżonka spadkodawcy od dziedziczenia	138
II. Tryb orzekania i właściwości sądu w sprawach o wyłączenie małżonka spadkodawcy od dziedziczenia ustawowego na podstawie art. 940 KC	139
III. Legitymacja czynna w procesie o wyłączenie małżonka spadkodawcy od dziedziczenia. Termin do wytoczenia powództwa na podstawie art. 940 KC	139
IV. Charakter prawny i skutki orzeczenia o wyłączeniu małżonka spadkodawcy od dziedziczenia	140
§ 23. Uprawnienia dziadków spadkodawcy w dziedziczeniu ustawowym	140
Rozdział VII. Status prawny spadkobiercy	145
§ 24. Sytuacja prawna spadkobiercy do chwili przyjęcia spadku	148
§ 25. Przyjęcie lub odrzucenie spadku	149
I. Termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku	149
II. Transmisja	151
III. Treść i forma oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku	152
IV. Skutki oświadczenia o odrzuceniu spadku. Odrzucenie spadku z pokrzywdzeniem wierzycieli	154
V. Wady oświadczenia woli przy przyjęciu lub odrzuceniu spadku	155
VI. Częściowe przyjęcie lub odrzucenie spadku	158
§ 26. Sposoby dokumentowania praw do spadku	159
I. Stwierdzenie nabycia spadku	160
1. Właściwość sądu w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku	160
2. Legitymacja czynna w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku	161
3. Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku	162
4. Charakter prawny i skutki postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku	165
5. Uchylenie lub zmiana postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku	167
II. Akt poświadczenia dziedziczenia	169
§ 27. Europejskie poświadczenie spadkowe	172
§ 28. Rejestr spadkowy	176
§ 29. Ochrona dziedziczenia	178
§ 30. Zarząd sukcesyjny	179
Rozdział VIII. Odpowiedzialność za długi spadkowe	185
§ 31. Uwagi ogólne	187
§ 32. Odpowiedzialność za długi spadkowe do chwili przyjęcia spadku	188
§ 33. Treść oświadczenia o przyjęciu spadku a zakres odpowiedzialności spadkobiercy za długi spadkowe	188
I. Oświadczenie o przyjęciu spadku wprost	188

II. Oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza	189
1. Skutki oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza	189
2. Zabezpieczenie spadku	190
3. Zarząd spadku nieobjętego	194
4. Wykaz inwentarza	196
5. Spis inwentarza	197
6. Zasady spłacania długów spadkowych przez spadkobiercę, który przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza	198
7. Bezskuteczność oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza	199
§ 34. Odpowiedzialność spadkobierców za długi spadkowe przed i po dziale spadku	199
§ 35. Odpowiedzialność zapisobierców windykacyjnych za długi spadkowe	200
Rozdział IX. Zachowek	203
§ 36. Funkcja i pojęcie zachowku	205
I. Funkcja zachowku	205
II. Prawo do zachowku. Powstanie roszczenia z tytułu zachowku	206
§ 37. Podmioty uprawnione do zachowku	208
§ 38. Wysokość zachowku	209
I. Udział stanowiący podstawę do obliczania zachowku	211
II. Substrat zachowku	211
1. Pojęcie substratu zachowku	211
2. Czysta wartość spadku	212
3. Zasady doliczania darowizn oraz zapisów windykacyjnych do czystej wartości spadku	212
§ 39. Podmioty zobowiązane z tytułu zachowku	216
I. Odpowiedzialność spadkobierców za zachowek	216
II. Odpowiedzialność zapisobierców windykacyjnych za zachowek	219
III. Odpowiedzialność obdarowanych za zachowek	219
§ 40. Realizacja roszczenia o zachowek	222
I. Treść roszczenia o zachowek. Zaliczanie darowizn, zapisów windykacyjnych i innych przysporzeń na poczet należnego zachowku ...	222
II. Postępowanie sądowe w sprawach o zachowek	223
III. Przedawnienie roszczenia o zachowek	227
IV. Dziedziczenie roszczenia o zachowek	228
V. Nowelizacja przepisów o zachowku na podstawie ustawy z 26.1.2023 r. o fundacji rodzinnej	229
§ 41. Wydziedziczenie	232
I. Pojęcie wydziedziczenia	232
II. Przyczyny wydziedziczenia	233
1. Uporczywe postępowanie wbrew woli spadkodawcy w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego	233

2. Umysłne przestępstwo przeciwko zdrowiu, życiu, wolności lub rażącej obrazie czci względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób	234
3. Uporczywe niedopełnianie względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych	234
III. Tryb wydziedziczenia	236
IV. Przebaczenie	238
Rozdział X. Sytuacja prawna współspadkobierców. Dział spadku	241
§ 42. Wspólność majątku spadkowego	242
I. Uwagi ogólne	242
II. Rozporządzanie udziałem w spadku	243
III. Rozporządzanie udziałem w przedmiocie należącym do spadku	243
§ 43. Dział spadku	244
I. Pojęcie i przedmiot działu spadku	244
II. Sposoby działu spadku	245
1. Podział fizyczny	246
2. Przyznanie przedmiotów spadkowych jednemu spadkobiercy z obowiązkiem spłaty pozostałych	246
3. Podział cywilny	247
III. Tryby działu spadku	247
1. Umowny dział spadku	247
1.1. Strony umowy o dział spadku	247
1.2. Treść i forma umowy o dział spadku	247
1.3. Wady oświadczenia woli przy umowie o dział spadku	248
2. Sądowy dział spadku	249
2.1. Postępowanie sądowe o dział spadku	249
2.2. Uczestnicy postępowania o dział spadku	250
2.3. Charakter prawny i skutki orzeczenia o dział spadku	251
IV. Zaliczanie darowizn oraz zapisów windykacyjnych na schedy spadkowe	251
1. Uwagi ogólne	251
2. Podmioty zobowiązane do zaliczenia darowizn i zapisów windykacyjnych na schedę spadkową	253
3. Darowizny podlegające zaliczeniu na schedę spadkową	253
4. Zasady obliczania wartości przedmiotu darowizny i przedmiotu zapisu windykacyjnego	255
Rozdział XI. Umowy dotyczące spadku	257
§ 44. Zakaz zawierania umów o spadek po osobie żyjącej	258
§ 45. Umowa o zbycie spadku lub udziału w spadku	258
I. Strony, treść i forma umowy o zbycie spadku lub udziału w spadku	259
II. Charakter prawny umowy o zbycie spadku lub udziału w spadku	259
III. Skutki umowy o zbycie spadku lub udziału w spadku	260

Rozdział XII. Dziedziczenie gospodarstw rolnych	263
§ 46. Uwagi ogólne	264
§ 47. Znaczenie wyroku TK z 31.1.2001 r. dla porządku dziedziczenia gospodarstw rolnych	265
§ 48. Dziedziczenie gospodarstw rolnych wchodzących w skład spadków otwartych przed 14.2.2001 r.	266
Indeks rzeczowy	271